

مواجهه مقامات ایرانی به اولتیماتوم روسیه

۱۲ تیر ۱۴۰۱ ساعت ۱۲:۲۹

درست در روزهای پایانی عمر مجلس دوم، تهدید عظیم ناشی از اولتیماتوم روس‌ها، ایران و تمامیت ارضی آن را به مخاطره افکند. نه دربار و نه مجلس دوم اهمیت موضوع را درنیافتند و یا نخواستند دریابند

اولتیماتوم معروف روس‌ها در دوره مشروطه، سرآغاز فصل جدیدی از بحران‌های سیاسی در ایران بود. وقتی روس‌ها اولتیماتوم خود را صادر کردند، گرچه مردم بسیاری از شهرها به مخالفت با آن برخاستند، اما واقعیت آن است که واکنش دربار و مقامات چندان درست و منطقی نبود.

«درست در روزهای پایانی عمر مجلس دوم، تهدید عظیم ناشی از اولتیماتوم روس‌ها، ایران و تمامیت ارضی آن را به مخاطره افکند. نه دربار و نه مجلس دوم اهمیت موضوع را درنیافتند و یا نخواستند دریابند: «درباریان و مجلس ملی که درست واقف به موافق عصر نیستند» زمینه نقض استقلال کشور را فراهم ساختند. این بزرگ‌ترین فاجعه تاریخی کشور بود که زمامداران قوم هیچ تحلیل و تبیین مشخصی از وضعیت زمان خود نداشتند، از ترکیب نیروهای بین‌المللی و آرایش نیروها در صحنه سیاسی تلقی مشخصی وجود نداشت، جایگاه ایران در سلسله مراتب تصمیم‌گیری‌های جهانی بر رجال این دوره پوشیده بود، این وضعیت باعث ویرانی تمام عیار ساختارهای موجود کشور گردید. در جریان اولتیماتوم، مصلحت ملی و منافع عمومی نادیده گرفته شد، امری که به آسانی قابل حل و فصل بود به فاجعه‌ای تبدیل گردید که بخشی از مسئولیت آن بر عهده نمایندگان حزب دمکرات بود. حزبی که اکثریت آنان با عوام فریبی و جنجال و آشوب، راه را برای یافتن راه‌حل عقلانی موضوع مسدود ساختند و کشور را عرصه تاخت و تاز قشون روسیه نمودند. گردانندگان کمیته بحران همان کسانی بودند که علیرغم توصیه وثوق‌الدوله با تأخیر معنی داری اولتیماتوم روسیه را پذیرفتند و با این کار خود هم به قول عوام پیاز را خوردند و هم کتک، و هم پولش را دادند.»

منبع: حسین آبادیان، ایران از سقوط مشروطه تا کودتای سوم اسفند، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ۱۳۸۵، ص

